

สภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

Existing Situation and Guidelines of the schools–Based Management Model for Educational Institutes of Mahasarakham Primary Educational Service

Area 2

อัษฎากร เกตมาลา¹ สุชาติ บางวิเศษ²

Asadakorn Ketmala¹, Suchat Bangwiset²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 426 คน จำนวน 142 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 142 คน ครูผู้สอน จำนวน 142 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 142 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$) และรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดลงมา คือ หลักการบริหารตนเอง หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.93$) และรายด้านทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดลงมา คือ หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน หลักการบริหารตนเอง หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

3. แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจ 3 แนวทาง ด้านการมีส่วนร่วม 3 แนวทาง ด้านการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน 3 แนวทาง และด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล 3 แนวทาง

คำสำคัญ สภาพ ปัญหา การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แนวทางการบริหาร

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ABSTRACT

The purposes of this research were to study 1) to study the state of school based management 2) To study the problems of school based management 3) To study the school based management of schools under Mahasarakham Primary Education Service Area Office 2. Population of the research are 426 people, 142 schools. Included 142 administrators, 142 teachers and 142 the school basic of education committees. data collect used a query of rating scale and analyze the data by using Percentage, mean and standard deviation.

The findings were:

1. Opinion of schools administrators, teachers and based educational board of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2 about current conditions in the administration was generally graded “high” while each aspect priority by highest to lowest frequency were Self-managing, Participation or Collaboration or Involvement, Decentralization, Return Power to People and Check and Balance.

2. Opinion of schools administrators, teachers and based educational board of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2 about problem conditions in the administration was generally graded “medium” while each aspect priority by highest to lowest frequency were Return Power to People, Self-managing, Participation or Collaboration or Involvement, Decentralization and Check and Balance.

3. Format of the school-Based Management Model for Educational Institutes of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2. Composed of five elements were Decentralization, Participation or Collaboration or Involvement, Return Power to People, Self-managing and Check and Balance.

Keywords : Management, School based Administration, Management Guideline

ภูมิหลัง

การพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาจะต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ ความต้องการของทุกภาคส่วนในสังคม มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งเป็นไปตามกระบวนการของสภาปฏิรูปแห่งชาติและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และแนวนโยบายคณะรัฐมนตรี เพื่อให้การดำเนินงานเป็นที่ยอมรับและเกิดความมั่นคงยั่งยืนในระบบการศึกษาของไทยการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรทางการศึกษา จะต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับความรู้ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปลูกฝังคุณธรรมการสร้างวินัย ปลูกฝังอุดมการณ์ความยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การมีจิตสาธารณะ ความตระหนัก

ถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักการประชาธิปไตยเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด อุดมการณ์ และความเชื่อ รวมทั้งรู้คุณค่าและสืบสานวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557, หน้า 19) แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ได้กำหนดเป้าหมาย การพัฒนาการศึกษาของประเทศไว้ว่า คนไทยจะต้องเป็นคนดี เก่ง มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสรรณะทางวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสุข มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมายและ

ฐานหลักของการพัฒนาประเทศ สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทรัพยากรเส้นทางปัญญาเพื่อการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนมีสุขภาวะ ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเอื้ออาทร ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ และยั่งยืน มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษา และเรียนรู้ มีการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งความร่วมมือในภูมิภาคและกับนานาชาติมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความสามารถในการร่วมมือและแข่งขันของประเทศ และการอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเกื้อกูลกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557, หน้า 34-35)

สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยมีหน้าที่ในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการกระจายอำนาจ การจัดการศึกษาสู่สถานศึกษา ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล ติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด ซึ่งประกอบด้วย สถานศึกษาในพื้นที่ 5 อำเภอ คือ อำเภอนาหว้า อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอนาคู อำเภอยางสีสุราช อำเภอนาเขมิ้ง มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 225 โรงเรียน จะเห็นได้ว่าเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นเขตพื้นที่ค่อนข้างใหญ่ ทำให้การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามนโยบายการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา หรือการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร ทำให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความไม่คล่องตัว

(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2556, หน้า 1-10)

ในการบริหารมีหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่สำคัญในการบริหารโรงเรียน ได้แก่ 1) ด้านหลักการกระจายอำนาจ เป็นการกระจาย อำนาจจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการตัดสินใจด้วยตนเอง 2) ด้านหลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ตัวแทนนักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษาทุกด้าน 3) ด้านหลักการคืนอำนาจ จัดการศึกษาให้ประชาชน เป็นการจัดการศึกษาโดยคืนอำนาจให้องค์กรท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ จัดการศึกษาเอง 4) ด้านหลักการบริหารตนเอง เป็นการบริหารที่โรงเรียนเป็นผู้กำหนดวิธีการบริหารด้วยตนเองให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด 5) ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล เป็นการตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาโดยส่วนกลาง มีหน้าที่กำหนดนโยบายควบคุมมาตรฐาน มีองค์การอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบ หลักการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้ง 5 ด้าน ทำให้ทุกคนเกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความสุขในการปฏิบัติงาน มีขวัญ กำลังใจ มีความซื่อสัตย์โปร่งใส มีการบริหารจัดการตรงตามกับความต้องการทำให้ส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้มีมาตรฐาน คุณภาพ ประสิทธิภาพ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหาร งานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป (รัตนภรณ์ คาเผ่า, 2558, หน้า 2-3) การพัฒนาโรงเรียนให้มีกรปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการมุ่งการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การบริหารตนเองและการตรวจสอบและถ่วงดุล ประสิทธิภาพของงานวิชาการ ซึ่งเป็นความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดระบบโรงเรียนเป็นฐาน การบริหารจัดการ ซึ่งเป็นแนวคิดสากลเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในการนำมาเป็นยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาด้วยการสร้างฐานอำนาจให้แก่ผู้มีผลประโยชน์ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน รวมทั้งองค์กรต่างๆ

การปฏิรูประบบนี้ นำไปสู่การทำให้เปลี่ยนแปลงการจัดการ ในเนื้อหาวิชาทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและ ได้คุณภาพตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้เรียนที่ได้ กำหนดขึ้นไว้ ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาให้มากขึ้นทั้งในเรื่องการกำหนดนโยบาย แผนงานโครงการจัดการเรียนการสอน (กรกมล เพิ่มผล, 2554, หน้า 6)

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า นโยบาย การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นแนวคิดและนวัตกรรม ใหม่ที่โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การหรือ แบบการทำงานของโรงเรียน จากที่เคยรับหรือรอคำสั่ง จากหน่วยงานระดับสูงกว่า มาเป็นการบริหารโดยการเริ่ม ที่ตนเองและสนองความจำเป็นของชุมชน โดยโรงเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการศึกษาโดยตรงมากขึ้น จึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อสร้างคุณภาพทาง การศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อผลลัพธ์ ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ที่มีประสิทธิภาพ

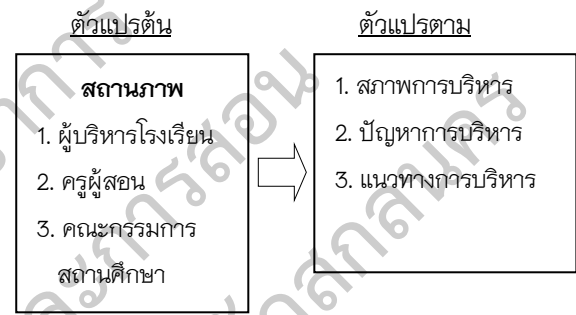
กรอบแนวคิดของการวิจัย

แนวคิดพื้นฐานการวิจัย เรื่องสภาพ ปัญหาและ แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม

เขต 2 ได้กรอบแนวคิดการวิจัยออกเป็น 5 ด้าน (อุทัย บุญประเสริฐ, 2545, หน้า 13) ดังนี้

หลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน โดยทั่วไป ได้แก่

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)
2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement)
3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน (Return Power to People)
4. หลักการบริหารตนเอง (Self-managing)
5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัย เป็นข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 675 คน จากจำนวน 225 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 225 คน ครูผู้สอน จำนวน 225 คน และคณะกรรมการ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 225 คน
2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหาร สถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายงาน ครูผู้สอน และคณะกรรมการ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 142 โรงเรียน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 35) เพื่อให้ได้สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กระจายไปตามขนาดของสถานศึกษา คือ โรงเรียน ขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่

จากทั้งหมด 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอวาปีปทุม อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอนาคู อำเภอยางสีสุราช และอำเภอนาเชือก ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 142 คน ครูผู้สอน จำนวน 142 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 142 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีอยู่ 3 ชนิด ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม

1.1 แบบสอบถาม ฉบับที่ 1 สภาพปัจจุบันของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1.2 แบบสอบถาม ฉบับที่ 2 สภาพปัญหาของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) กำหนดเป็น ค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) (สมนึก ภัททิยธนี, 2555, หน้า 36-37) เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนต้นแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและมีผลงานนักเรียนเป็นที่ประจักษ์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนเมืองวาปีปทุม โรงเรียนบ้านเม็กดำ และโรงเรียนบ้านเขวาทุง โดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา และในการสัมภาษณ์ มีการบันทึกเทปตลอดเวลา มีการบันทึกและสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ สกุล ตำแหน่ง โรงเรียน สถานที่ตั้งของโรงเรียน วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ ความคิดเห็น ความต้องการวิธีดำเนินการให้เกิดการบริหารตามหลักการของการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน ทั้ง 5 หลักการ และสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามความคิดเห็นเพิ่มเติม

3. แบบประเมิน ใช้สำหรับการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) กำหนดเป็นค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคาดหวังและสภาพปัจจุบันการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และตรวจสอบความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. แบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาศึกษา และจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นการสัมภาษณ์ นำมาสังเคราะห์และสรุปประเด็น

3. แบบประเมิน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-total Correlation)

3. หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ระดับการปฏิบัติ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านหลักการกระจายอำนาจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีอำนาจในการกำหนดนโยบายด้านวิชาการงบประมาณการบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจและความรับผิดชอบไปยังฝ่ายต่างๆ โดยแบ่งภาระงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบให้แก่ผู้ปกครองและชุมชนตามความต้องการและความจำเป็นของแต่ละชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

ด้านหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนได้รับความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านนโยบายและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับสุดท้าย คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการสรรหาและแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

ด้านหลักการบริหารตนเอง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีแผนพัฒนาและการดำรงรักษาครูและบุคลากรของตนเองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนกำหนดมาตรฐานการบริหารจัดการการเงินงานอาคารสถานที่และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของตนเองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อรายงานความสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่างๆ ตลอดจนแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วน อันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนได้ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

2. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ระดับปัญหา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านหลักการกระจายอำนาจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ไม่มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีคณะกรรมการที่มาจากบุคลากรหลายฝ่ายในโรงเรียนทำหน้าที่พิจารณาความดีความชอบของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ขาดการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ และจัดการศึกษาของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขาดการส่งเสริมและพัฒนาให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบการดำเนินงานของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

ด้านหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีบทบาทในการแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการเพื่อการบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับสุดท้าย คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนขาดการระดมทรัพยากรและทุนจากแหล่งต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านหลักการบริหารตนเอง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขาดการส่งเสริมให้มีการนำมติที่ประชุมใหญ่สู่การปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ไม่มีคณะกรรมการในการจัดทำระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นผลผลิตและผลลัพธ์ของหน่วยงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ไม่มีการจัดการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ไม่มีการจัดทำรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3.1 ผลการร่างแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2

1) หลักการกระจายอำนาจ มีแนวทางการบริหาร โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีคณะกรรมการที่มาจากบุคลากรหลายฝ่ายในโรงเรียน ทำหน้าที่พิจารณาความดีความชอบของโรงเรียน ส่งเสริมและกระตุ้นให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ติดตาม ตรวจสอบและดูแลการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน

2) หลักการมีส่วนร่วม มีแนวทางการบริหาร โดยส่งเสริมและพัฒนาให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พัฒนาคณะเป็นผู้นำในการประสานความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียน ส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน

3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน มีแนวทางการบริหารโดย โรงเรียนมีการขอความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านนโยบายและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เพิ่มบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการเพื่อการบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้มีความสำคัญกับความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

4) หลักการบริหารตนเองมีแนวทางการบริหาร โดยจัดการบริหารงานจะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดระบบนิเทศภายใน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน กระตุ้นให้แต่ละฝ่าย กำหนดแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการที่เป็นอิสระ คล่องตัว ให้เหมาะสมกับสภาพงานในฝ่าย ส่งเสริมให้มีการนำแผนงานไปสู่การปฏิบัติจริง

5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล มีแนวทางการบริหาร โดยโรงเรียนมีการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน กระตุ้นให้มีการประชุมผู้ปกครองเพื่อรายงานความสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของ

โรงเรียน เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน

3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน

ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ หลักการคินอำนาจ การจัดการศึกษาให้ประชาชน หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง หลักการกระจายอำนาจ และ หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในภาพรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ย จากมากไปน้อย คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคิน อำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน หลักการตรวจสอบ และถ่วงดุล หลักการบริหารตนเอง และหลักการกระจาย อำนาจ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้ นำเสนอการอภิปรายผลเป็นประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ระดับการปฏิบัติ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คือ หลักการบริหารตนเอง รองลงมา คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักการคินอำนาจจัดการศึกษา ให้แก่ประชาชน และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานต้องมีการปรับโครงสร้างองค์การของโรงเรียนใหม่ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ที่แท้จริง เกี่ยวกับงบประมาณ บุคลากรและหลักสูตร อำนาจหน้าที่ ต้องถูกใช้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และมีผลโดยตรงต่อ การจัดการเรียนการสอนโดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงการเรียน การสอนให้มีประสิทธิผลสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ธาณี อำนวย (2557, หน้า 151-152) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน มีระดับการปฏิบัติตามหลักการกระจายอำนาจอยู่ ในระดับมาก หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก และหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดีอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ วณิชชัย แสงหมั่น (2552, หน้า 94-95) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับของ ความสำคัญ คือ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหาร ตนเอง ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล ด้านการคินอำนาจ การจัดการศึกษาให้ประชาชน และด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับ สอดคล้องกับ Brown, Johnnie Anthony (1998, p. 153) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน มัธยมศึกษาและการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า มีสหสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานกับการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนและ ประสิทธิภาพของโรงเรียนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนได้รับรู้หรือเรียนรู้การบริหารโรงเรียน เพิ่มขึ้น และทำให้ประสิทธิผลของโรงเรียนสูงขึ้น

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 เกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 พบว่า ระดับปัญหาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน รองลงมา คือ หลักการบริหารตนเอง หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนอาจถูกเรียกร้องให้นำโครงการของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานหลายๆ โครงการไปปฏิบัติ ในขณะที่ยังต้องทำงานภายใต้อุปสรรคนานาประการที่เกิดจากข้อบังคับและกฎเกณฑ์ต่างๆ จากหลายๆ ด้าน ไม่มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้โรงเรียนอย่างแท้จริงและไม่มีการสนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ อรรถวรณ์ เครือใหม่ (2555, หน้า 64-66) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการกระจายอำนาจไม่มีการรอบที่ชัดเจน ผู้บริหารไม่มีอิสระในการบริหาร การจัดการบุคลากรไม่เหมาะสมกับงาน การปฏิบัติงานบางเรื่องเป็นการเพิ่มภาระงานโรงเรียนมากเกินไป กรรมการสถานศึกษามีการประชุมกันน้อยครั้ง การปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมไม่มีการรอบที่ชัดเจน กรรมการสถานศึกษามีบทบาทน้อยในการร่วมกำหนดนโยบายโรงเรียน ระบบประกันคุณภาพ มีความซ้ำซ้อน แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรจัดประชุมชี้แจงบทบาทของทุกฝ่ายให้เข้าใจ การกระจายอำนาจ และจัดบุคลากรในโรงเรียนให้มีบทบาทตามความสามารถทุกฝ่าย ควรมีส่วนร่วมบริหารงานโรงเรียนทุกด้าน สอดคล้องกับ อัชรีดา ยูโซะ (2555, หน้า 86-91) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามแนวทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีเพศและอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการปฏิบัติตามแนวทางโดยใช้โรงเรียน

เป็นฐานแตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญของหลักการกระจายอำนาจ ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการลดภาระงานของครู สอดคล้องกับ McCollor, Frederick Michael (1998, p. 40) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษากรณีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 3 โรงเรียนในเขตเมือง ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการโรงเรียนทำหน้าที่เป็นองค์กรที่ปรึกษามากกว่าเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจ มีความต้องการอบรมหรือพัฒนาให้คณะกรรมการโรงเรียนได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนมิได้ใช้อำนาจการบริหารดั่งแบบจำลองทางทฤษฎี โดยไม่ได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องการปฏิบัติงาน การวางแผนปฏิบัติงานและความคุมงบประมาณเท่าที่ควรจะเป็น

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 พบว่า รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย ขั้นตอนการบริหาร 5 ขั้นตอน คือ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง หลักการกระจายอำนาจ และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ส่วนความเป็นไปได้พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล หลักการบริหารตนเอง และหลักการกระจายอำนาจ ทั้งนี้

อาจเป็นเพราะว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นแนวทางหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาโดยกระจายอำนาจหน้าที่ การตัดสินใจ จากส่วนกลางไปสู่โรงเรียน โดยมีความมุ่งหวังให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีที่สุดแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ คณิตตรา เจริญพร (2555, หน้า 72-76) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารตนเอง ด้านการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ ด้านการคืนอำนาจ การจัดการศึกษาให้ประชาชน ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล และด้านการบริหารงานแบบมีการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ สมศักดิ์ จินดาไทย (2553, หน้า 76-77) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทักษะ การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ใน ระดับมากทุกด้าน โดยการมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยมากเป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ การบริหารตนเองและการพัฒนา ทั้งระบบ ตามลำดับ ส่วนการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับ Wilson, Robert James (2001, p. 337) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานใน Alberta : การรับรู้ของผู้นำในโรงเรียน ของรัฐ ค.ศ. 1994-1997 ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จ ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เกิดจากผู้นำในโรงเรียน มีบทบาทในการตัดสินใจ เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วม ของชุมชน และพัฒนาการสื่อสาร ผู้นำใช้ภาวะผู้นำแบบ

เกื้อหนุน หรืออำนวยความสะดวก ผู้มีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนรู้สึกพอใจกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาด้านการกระจายอำนาจ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจในการกำหนดนโยบายด้านวิชาการ แผนและงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรมีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและความรับผิดชอบให้มากขึ้น

2. ผลการศึกษาด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขาดการส่งเสริมและพัฒนาให้ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้บริหาร ควรส่งเสริมและพัฒนาให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีความรู้ความเข้าใจให้มากขึ้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด คือ ไม่เปิดโอกาสให้คณะครูและชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ การดำเนินงานของโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริม ให้มีการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น

3. ผลการศึกษาด้านหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษา ให้แก่ประชาชน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีบทบาทในการแต่งตั้งที่ปรึกษา หรือคณะอนุกรรมการเพื่อบริหารและจัดการศึกษา ของโรงเรียน โรงเรียนควรให้คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานมีบทบาทมากขึ้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน ขาดการระดมทรัพยากรและทุนจากแหล่งต่างๆ เพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม การคืนอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชนได้จัดการศึกษา เองมากขึ้น

4. ผลการศึกษาด้านหลักการบริหารตนเอง พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขาดการส่งเสริมให้มีการนำมิติที่ประชุมใหญ่สู่การปฏิบัติจริง โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการนำผลการประชุมนำไปปฏิบัติจริงให้มากขึ้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ไม่มีคณะกรรมการในการจัดทำระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นผลผลิตและผลลัพธ์ของหน่วยงาน โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการบริหารตนเองโดยจัดระบบการศึกษาที่กำหนดให้โรงเรียน มีอำนาจในการบริหารโดยตรง

5. ผลการศึกษาด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือไม่มีการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนควรมีการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอย่างเป็นทางการเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาของโรงเรียน อย่างไรก็ตาม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ไม่มีการจัดทำรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลเพิ่มบทบาทหน้าที่ขององค์กรอิสระ ส่งเสริมการจัดทำรายงานข้อมูลและรายงานต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรกมล เพิ่มผล. (2554). การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ของกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับปรับปรุงตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร). กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.
- คณิตตรา เจริญพร. (2555). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จะเขียงเขต: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- ธานี อำภาวณิช. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ด. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- รัตนาภรณ์ คาแก้ว. (2558). สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงความแตกต่างของการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการบริหารรูปแบบ 4D ซึ่งประกอบด้วย การกระจายอำนาจ (D1) เป็นการมอบอำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ ตามภาระงานการพัฒนา (D2) เป็นการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ การปฏิบัติ (D3) เป็นการที่ทีมงานในแต่ละทีมลงมือปฏิบัติ ตามโครงการหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย และการกำกับติดตาม (D4) เป็นการประเมินเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาให้ภาระงานที่ทีมงานดำเนินการอยู่มีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานระหว่างเขตการศึกษา เขต 2

- วณิชชัย แสงหมั่น (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2556). *รายงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2556*. มหาสารคาม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2555). *การวัดผลทางการศึกษา*. มหาสารคาม: ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมศักดิ์ จินดาไทย. (2553). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- อรรรรณ เครือใหม่ (2555). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครลำปาง*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- อัชรีดา ยูโซะ (2555). *การปฏิบัติตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Brown Johnnie Anthony. (1998). An Evaluation of the Effects of School-Based Management on Perceived Principal and School Effectiveness at a Public Middle School. *Dissertation Abstracts International*, 59-10A, 153.
- McCollor, Frederick Michael. (1998). Case Studies of School Based Management in Three Urban Middle Schools. *Dissertation Abstracts International*, 59-01 A, 40.
- Wilson, Robert James. (2001). School-Based Management in Alberta: Perceptions of Public School Leaders 1994-1997. *Dissertation Abstracts International*, 62-03 A, 337.